Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

STALNA KONFERENCIJA GRADOVA I OPŠTINA
SAVEZ GRADOVA I OPŠTINA SRBIJE

PRAVNE NOVOSTI

Bilten SKGO za propise od značaja za lokalnu samoupravu
God. VII, br. 4 — Beograd, 19. decembar 2024. godine

IZMENE I DOPUNE ZAKONA O PORESKOM POSTUPKU I PORESKOJ ADMINISTRACIJI

NAJVAŽNIJE IZMENE I DOPUNE

- ✓ **Uveden pojam „preplate“ kao zamena za „više ili pogrešno plaćeni porez“**
- ✓ **Nova pravila za prijavljivanje poreskih obveznika u slučaju statusnih promena**
- ✓ **Poreski dugovi i preplate se otpisuju pod novim uslovima**
- ✓ **Uspostavljanje „Evidencije fizičkih lica“ i regulacija obrade podataka**
- ✓ **Uveden pojam „naplata poreza“**
- ✓ **Uvode se dodatna pravila za prestanak poreske obaveze, zastarelost i otpust poreskog duga**
- ✓ **Uvode se pojmovi „trajna nenaplativost poreza“, „sumnjiva i sporna potraživanja“, ukida se „vanbilansa evidencija“**
- ✓ **Izmene i dopune odredbi za poreske prekršaje**

Donošenje **Zakona o izmenama i dopunama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji** rezultat je potrebe za unapređenjem efikasnosti poreskog sistema, usklađivanjem sa savremenim standardima i jačanjem pravne sigurnosti u postupcima naplate i obrade poreskih obaveza. Dosadašnja praksa pokazala je potrebu za preciznijim definisanjem ključnih instituta, kao što je „preplata“, kako bi se obezbedila jednoobrazna primena pravila u postupcima povraćaja ili korekcije poreza. Takođe, zakonodavac je prepoznao važnost modernizacije poreske administracije kroz uvođenje centralizovanih elektronskih evidencija, što će omogućiti efikasniju kontrolu, racionalnije upravljanje podacima i brže sprovođenje poreskih postupaka.

Pored unapređenja administrativnih procedura, zakon se bavi i rešavanjem poreskih obaveza koje su zastarele ili nenaplative, čime se smanjuje administrativno opterećenje i obezbeđuje transparentnije vođenje poreskih evidencija. Poseban akcenat stavljen je na pojednostavljenje postupaka prijave i naplate poreza, kao i na uvođenje strožijih prekršajnih mera radi jačanja fiskalne discipline. Ove izmene imaju za cilj stabilizaciju javnih finansija, povećanje poverenja poreskih obveznika i jačanje efikasnosti u funkcionisanju poreskog sistema.

POJAM „PRETPLATE“ U PORESKOM ODNOSU

U okviru izmena Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji, došlo je do preciziranja termina koji se odnosi na povraćaj više ili pogrešno plaćenog poreza. Novim rešenjem, **uvodi se pojam „preplata”** kao jedinstven naziv za ovu vrstu potraživanja poreskih obveznika.

Prema izmenama, u članu 10. stav 2. tačka 1) Zakona, uvodi se pojam „preplate”. Naime, nakon reči „davanja”, dodaju se reči „(u daljem tekstu: preplata)”, čime zakon jasno definise da se pojam „preplate” odnosi na iznos koji je poreski obveznik platio više nego što je bilo potrebno prema zakonskim obavezama. Dalje, u tački 4) zakona, termin „više ili pogrešno plaćeni porez, odnosno sporedna poreska davanja” zamenjuje se jednostavnijim izrazom „preplata”.

Ovim izmenama postignuta je veća pravna preciznost i jednoobraznost u poreskim postupcima, čime se olakšava primena zakona kako za poreske obveznike, tako i za Poresku upravu. Poreski obveznici sada imaju pravo da koriste preplatu za povraćaj, refundaciju, refakciju ili namirenje dospelih obaveza putem preknjižavanja, uz obavezu Poreske uprave da po njihovom zahtevu postupi bez odlaganja, u roku od 15 dana, ukoliko poreskim zakonom nije drugačije određeno. Ove izmene dodatno unapređuju transparentnost i efikasnost poreskog sistema, osiguravajući bržu realizaciju prava poreskih obveznika u vezi sa preplaćenim iznosima.

NOVA OBAVEZA PODNOŠENJA PORESKE PRIJAVE U SLUČAJU STATUSNIH PROMENA

Izmenama člana 21. precizirana je obaveza podnošenja poreske prijave u slučaju kada pravno lice prestaje da postoji usled statusne promene.

Novi stav 7. propisuje da poresku prijavu, čiji rok za podnošenje nastupa **nakon brisanja pravnog lica**, podnosi **zakonski zastupnik pravnog sledbenika** ili drugo lice u skladu sa zakonom. Time se obezbeđuje kontinuitet u ispunjavanju poreskih obaveza i sprečava mogućnost izbegavanja podnošenja prijava usled formalnog prestanka postojanja pravnog prethodnika.

ISPUNJENJE PORESKE OBAVEZE U SLUČAJU SMRTI FIZIČKOG LICA, POSLOVNE NESPOSOBNOSTI ILI PROGLAŠENJA ZA NESTALO LICE

Izmenama člana 22. precizirana je odgovornost za ispunjenje poreske obaveze u specifičnim slučajevima. Ključna novina je propisivanje da se odredba o nasleđivanju poreske obaveze ne primenjuje na Republiku kao poslednjeg zakonskog naslednika, u skladu sa zakonom koji uređuje nasleđivanje.

Ove izmene imaju za cilj unapređenje postupaka ispunjenja poreskih obaveza u situacijama kada fizičko lice prestaje da bude poreski obveznik zbog smrti, poslovne nesposobnosti ili nepoznatog prebivališta. Jasno je definisana uloga naslednika i zastupnika, čime se osigurava redovno izvršenje poreskih obaveza, a istovremeno isključuje odgovornost Republike u svojstvu krajnjeg naslednika.

PRESTANAK PORESKE OBAVEZE

Izmenama člana 23. precizno su definisani uslovi pod kojima poreska obaveza prestaje. **Prema novom rešenju, poreska obaveza prestaje u slučajevima naplate, zastarelosti poreza, otpustom ili nastupanjem trajne nenaplativosti poreza**.

Posebno je propisano da nepodmireni porez i sporedna poreska davanja, koja su obezbeđena zalogom ili hipotekom, mogu biti namireni isključivo iz opterećene imovine, ukoliko je zaloga ili hipoteka uredno upisana u nadležni registar.

Poreska uprava je ovlašćena da donese rešenje o prestanku poreske obaveze u slučajevima kada poreska obaveza zastari ili postane trajno nenaplativa.

Ovim izmenama se osigurava pravna sigurnost poreskih obveznika, unapređuje efikasnost postupka naplate i rešavaju slučajevi poreskih obaveza koje su zastarele ili nemoguće za naplatu.

UVOĐENJE EVIDENCIJE FIZIČKIH LICA – PRECIZIRANJE NADLEŽNOSTI PORESKE UPRAVE

Izmenama i dopunama zakona uvedena je Evidencija fizičkih lica, čime se unapređuje efikasnost i zakonitost sprovođenja poreskih postupaka.

Članom 28b propisan je cilj uspostavljanja evidencije, koji se ogleda u obezbeđivanju jedinstvenog skupa podataka o fizičkim licima neophodnih za pouzdano, zakonito i efikasno sprovođenje provere ispunjenosti poreskih obaveza, kao i obezbeđivanje izvora finansiranja nadležnosti Republike Srbije.

Član 28v precizira da se podaci obrađuju u svrhu utvrđivanja činjenica značajnih za prava i obaveze iz poreskopravnog odnosa, u skladu sa zakonima koji uređuju oblast oporezivanja.

Član 28g definiše sadržaj evidencije fizičkih lica, koja obuhvata podatke preuzete iz Centralnog registra stanovništva, Jedinstvenog registra vozila, Evidencije oružja u legalnom posedu i podataka pribavljenih tokom poreskog postupka.

Podaci uključuju lične informacije, prebivalište, vlasništvo nad nepokretnostima, vozilima i oružjem, kao i podatke o poreskom statusu i osnovima ostvarivanja prihoda.

Prema članu 28d, vođenje evidencije povereno je Poreskoj upravi, koja obrađuje podatke kroz elektronsko preuzimanje, automatsko ažuriranje i brisanje podataka po isteku propisanog roka (član 28đ i 28e). Poreska uprava takođe ima obavezu da preduzme mere zaštite i sigurnosti podataka u skladu sa važećim zakonima (član 28ž).

VRSTE NAPLATE POREZA I DOSPELOST OBAVEZA

Izmenama člana 64. uvedena je definicija pojma „naplata poreza", koja sada obuhvata svako plaćanje ili namirenje poreza u skladu sa članom 67. zakona, kao i postupak naplate sproveden kroz prinudnu naplatu na svim predmetima koji podlegnu toj proceduri. Ovim dodatkom jasno se razgraničava redovna i prinudna naplata, čime se unapređuje postupanje poreskih organa, uključujući poreske organe lokalnih samouprava u postupcima prinudne naplate lokalnih poreskih obaveza.

REDOVNA I PRINUDNA NAPLATA POREZA I ODLOŽENO PLAĆANJE NA LOKALNOM NIVOU

Izmenama člana 67. precizirano je da se naplata poreza vrši plaćanjem novčanog iznosa u dinarima, uz mogućnost da nerezidenti izuzetno mogu izmiriti poreske obaveze u stranoj valuti putem deviznog računa. Ovo rešenje obezbeđuje fleksibilnost u naplati, ali se pre svega odnosi na poreske obveznike van Republike Srbije.

Sa stanovišta lokalnih poreskih organa, izmenama člana 73. dodatno su precizirane njihove nadležnosti u vezi sa odlaganjem plaćanja dugovanog poreza. Izuzetno je naglašeno da **odluku o odlaganju plaćanja za izvorne javne prihode lokalnih samouprava donosi gradonačelnik ili predsednik opštine, odnosno lice koje on ovlasti**. Time je jasno razgraničena nadležnost između republičkih i lokalnih poreskih organa, što omogućava jedinicama lokalne samouprave veću autonomiju u upravljanju sopstvenim prihodima.

Izmenom člana 96a, precizirana je nadležnost za postupanje u vezi sa obavezama isplatioca zarade, naknade zarade ili penzije. Novim rešenjem, isplatilac je sada obavezan da o promenama od značaja za izvršenje rešenja o prinudnoj naplati obavesti Poresku upravu ili poreski organ nadležne jedinice lokalne samouprave, u roku od 5 dana od nastanka promene.

OSTALI OBLICI PRESTANKA PORESKOG DUGA – NADLEŽNOST I POSTUPAK NA LOKALNOM NIVOU

Izmenama članova 114, 114a i 115. uvode se dodatna pravila za prestanak poreske obaveze, zastarelost i otpust poreskog duga.

Poreska uprava sada ima obavezu donošenja rešenja o prestanku poreske obaveze zbog zastarelosti, kako po zahtevu poreskog obveznika, tako i po službenoj dužnosti, u cilju ekonomičnog vođenja postupka. Ova odredba obuhvata i lokalne poreske organe, koji postupaju po zastarelosti za izvorne javne prihode lokalnih samouprava. Izmenama se jasno definiše prestanak prava poreskog obveznika na povraćaj, poreski kredit, refakciju ili refundaciju, kao i namirenje dospelih obaveza putem preknjižavanja. Poreska uprava sada po službenoj dužnosti donosi rešenje o prestanku tih prava zbog zastarelosti, čime se unapređuje efikasnost u postupcima kontrole na lokalnom nivou. Termin „otpis" zamenjen je preciznijim terminom „otpust", dok su dodatno definisani uslovi pod kojima poreska obaveza može prestati zbog trajne nenaplativosti poreza. Ovo se primenjuje u slučajevima kada poreski obveznik više ne postoji, nema pravnog sledbenika i nije obezbeđena naplata poreza putem zaloge ili hipoteke.

Posebno su definisana sumljiva i sporna potraživanja, uključujući poreske obaveze stečajnih subjekata, lica izbrisana iz registra u postupku likvidacije, preminulih, poslovno nesposobnih ili odsutnih fizičkih lica. Lokalne poreske vlasti će, u okviru svojih nadležnosti, pratiti ove slučajeve kako bi blagovremeno utvrdile prestanak poreske obaveze ili preduzele mere za naplatu.

Izmenama zakona ukida se obaveza vođenja vanbilansne evidencije (briše se član 163 - vanbilansko poresko računovodstvo) koja će prestati da postoji 31. decembra 2025. godine. Nakon tog datuma, u vanbilansnu evidenciju više neće biti unošeni novi podaci.

Neplaćene poreske obaveze koje su bile evidentirane u vanbilansnoj evidenciji do tog datuma, Poreska uprava će prebaciti u poresko računovodstvo kao "sumnjiva i sporna potraživanja". Takođe, Poreska uprava će izraditi po službenoj dužnosti izveštaj o neplaćenim poreskim obavezama, uključujući i preplate, koji će biti sačinjen u elektronskom obliku i sadržavati ključne informacije poput PIB, imena i prezimena obveznika, iznosa i vrste neplaćenih obaveza, kao i osnovu za prenos podataka u vanbilansnu evidenciju.

Rok za prenos neplaćenih obaveza i izrada izveštaja je 30. septembar 2026. godine.

IZMENE I DOPUNE ODREDBI O PORESKIM PREKRŠAJIMA

Izmenama i dopunama članova 177, 178, 179. i 180. vrši se značajno unapređenje i preciziranje odredbi koje se odnose na poreske prekršaje. Ove izmene ne samo da unose nove vrste prekršaja, već i redefinišu visinu novčanih kazni za određene prekršaje, a takođe se vrši i usklađivanje relevantnih odredbi ZPPPA u vezi sa tim.

Izmene u vezi sa poreskim prekršajima obuhvataju različite situacije, među kojima se kao najvažnije izdvajaju: nepodnošenje ili nepovoljno podnošenje poreskih prijava, kao i slučajevi kada poreski obveznici ne obračunavaju, ne plaćaju ili ne plaćaju na vreme svoje poreze. Takođe, predviđene su sankcije za prijavljivanje manjeg iznosa poreza nego što je stvarno dugovano, kao i za davanje netačnih podataka u poreskoj prijavi.

Pored ovoga, izmene se odnose i na obavezivanje poreskih obveznika da dostavljaju kompletnu dokumentaciju uz poreske prijave, evidencione prijave, zahteve, obaveštenja, dokumenta i druge potrebne podatke. Posebno su regulisani i prekršaji koji se odnose na poreske obveznike koji su pravna lica, preduzetnici i fizička lica, kao i oni koji se tiču poreskih posrednika i drugih poreskih dužnika.

Ove izmene imaju za cilj da unaprede i pojačaju poresku disciplinu, poboljšaju naplatu poreza i povećaju odgovornost svih učesnika u poreskom sistemu.

OSTALE IZMENE I DOPUNE

Obaveze organa nadležnih za upis u Registar

Izmenama člana 29. izvršeno je pojednostavljenje i preciziranje odredbi koje regulišu obaveze organa i organizacija nadležnih za upis u registar.

Organ, organizacija ili drugo lice nadležno za upis u propisani registar lica koja obavljaju delatnost ne može brisati lice iz propisanog registra bez dokaza o prestanku poreskih obaveza, odnosno brisanju iz evidencije propisane poreskim zakonom koji izdaje nadležni poreski organ poreska uprava, odnosno poreski organ nadležne jedinice lokalne samouprave, ne starijeg od pet dana u momentu podnošenja zahteva za brisanje iz propisanog registra.

Obaveza registracije poreskih obveznika – preciziranje subjekata i nadležnosti poreske uprave

Izmenama člana 28. precizirani su subjekti koji podnose prijavu za registraciju Poreskoj upravi. Prema novim odredbama, prijavu za registraciju podnose:

1. Rezidentna pravna lica za čiju registraciju nije nadležna Agencija za privredne registre ili drugi organ;
2. Stalne poslovne jedinice nerezidentnih pravnih lica. To su poslovne jedinice firmi koje nisu registrovane u zemlji, ali imaju poslovne aktivnosti ili obavljaju poslovanje na teritoriji Srbije;
3. Rezidentni preduzetnici za čiju registraciju takođe nije nadležna Agencija za privredne registre.

Ove izmene čine postupak registracije jednostavnijim i jasnijim, čime se povećava usklađenost sa zakonskim zahtevima i omogućava efikasniji nadzor i vođenje poreskih evidencija.

Službena značka, legitimacija i uniforma poreskih službenika

Uvođenjem novog člana 162a, unapređena su pravila o identifikaciji i vizuelnom obeležavanju poreskih službenika na republičkom i lokalnom nivou, čime se dodatno formalizuje njihov rad i interakcija sa poreskim obveznicima.

Inspektori Poreske policije, kao i poreski inspektori i izvršitelji, moraju posedovati službenu značku i legitimaciju ovlašćenog službenog lica prilikom obavljanja svojih dužnosti. Akt kojim se uređuje njihov izgled donosi ministar, dok **za službenu legitimaciju inspektora i izvršitelja lokalnih poreskih administracija nadležni organ jedinice lokalne samouprave donosi akt uz saglasnost ministra nadležnog za poslove uprave**.

Jedinstveni informacioni sistem lokalnih poreskih administracija – nadležnost i tehnička podrška

Izmenama člana 159. precizirana je uloga i nadležnost posebne organizacije koja se bavi razvojem i primenom standarda informaciono-komunikacionih tehnologija u državnoj upravi. Ova organizacija sada ima odgovornost za uspostavljanje, vođenje i održavanje Jedinstvenog informacionog sistema lokalnih poreskih administracija, kao i za preuzimanje podataka iz relevantnih registara.

Nove nadležnosti poreske uprave – analiza rizika i međunarodna saradnja

Izmenama člana 160. proširene su nadležnosti Poreske uprave kako bi se unapredili analitički i koordinacioni kapaciteti.

Dodavanjem tačke 3a), Poreska uprava dobija nadležnost da sistematski analizira poreske rizike i procenjuje poreski jaz. Ova analiza ima ključnu ulogu u identifikaciji nepravilnosti i unapređenju naplate poreza. Za jedinice

lokalne samouprave, ovo može značiti bolju procenu potencijala za naplatu izvornih javnih prihoda, kao i prepoznavanje rizika od gubitka prihoda zbog neplaćanja ili nepreciznih evidencija.

Prodaja nepokretnosti i javno objavljivanje oglasa – preciziranje nadležnosti

Izmenom člana 108. preciziran je postupak objavljivanja oglasa o prodaji nepokretnosti. U novom stavu 3. oglas se objavljuje na internet stranici Poreske uprave ili na oglasnoj tabli organizacione jedinice koja je nadležna za teritoriju na kojoj se nepokretnost nalazi.

Uvođenje obavezne objave na internetu osigurava bolju informisanost svih zainteresovanih lica, uključujući i poreske obveznike, založne poverioce i lica sa pravom preče kupovine. Na ovaj način unapređuje se efikasnost postupka prodaje nepokretnosti u okviru prinudne naplate, smanjuju se administrativni troškovi, a lokalne poreske jedinice dobijaju jasnija uputstva o obaveznoj dostupnosti oglasa putem digitalnih kanala.

VAŽENJE I PRIMENA

Narodna skupština Republike Srbije donela je **Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji 27. novembra 2024.** koji je objavljen u Službenom glasniku Republike **broj 94/24**.

Navedeni Zakon je stupio na snagu 5. decembra 2024. godine, a **počeće da se primenjuje od 1. januara 2025. godine.** Međutim, **određene odredbe zakona primenjivaće se od 1. januara 2026. godine.** To se odnosi na nekoliko ključnih promena: uvođenje evidencije fizičkih lica u poreske svrhe, omogućavanje plaćanja poreza u stranoj valuti od strane nerezidenata, uvođenje mogućnosti za odlaganje plaćanja dugovanog poreza, kao i na promene u vezi sa brisanjem vanbilansnog poreskog računovodstva.

Urednik biltena Pravne novosti: Maja Stojanović Kerić, sekretar Predsedništva SKGO
Elektronska pošta: maja.stojanovic@skgo.org

Možete nas pratiti i preko:

Ovu uslugu SKGO realizuje u okviru programa „Partnerstvo za dobru lokalnu samoupravu“, koji podržava Vlada Švajcarske

Ovu uslugu SKGO realizuje u okviru programa „Partnerstvo za dobru lokalnu samoupravu“, koji podržava Vlada Švajcarske